

## Információs szolgálat egy megyei könyvtárban

Keveset beszélünk mostanában a nagy köz-művelődési könyvtárakban kialakított klub-övezetekről, pedig ezek szerepében helyenként nagy jelentőségű változások tapasztalhatók. Ide sorolnám a Miskolci Megyei Könyvtárban 1982 januárjában bevezetett új szolgáltatásunkat is, amely szerves része az olvasószolgálati munkának.

A megyei könyvtár, hogy a felmerülő olvasói igényeket jobban kielégíthesse, s egyben megoldja a klubövezetben elhelyezett folyóiratok felügyeletét, ott információs szolgálatot szervezett. Ennek feladatkörét csak nagy vonalakban határozták meg, hogy rugalmasan követni tudja az újabb igényeket, s a gyakorlat alapján legyen lehetőség a szolgáltatás körének bővítésére.

A szolgálat teendői a következők: 1. A könyvtár használatával kapcsolatos technikai felvilágosítás (cím, telefonszám, a nyitvatartási idő, a kölcsönzés módja stb.); 2. felvilágosítás a városban levő művelődési intézményekről és azok szolgáltatásairól; 3. tájékoztatás a kulturális rendezvényekről, ezek helyéről és idejéről.

Ezt az alaptevékenységként meghatározott feladatkört azonnal kibővítették a közélettel kapcsolatos információs szolgáltatással: a városi vezetők neve, a tanácsok fogadóórái mellett az ország legfelső vezetésében bekövetkező változások, személycserék követése és naprakész nyilvántartása is feladat lett. Lényegesen bővült az övezet folyóirat-állománya: körülbelül 200-féle lap található itt, az országban megjelenő valamennyi számottevő folyóirat, a miskolci periodikumok, beleértve az üzemi lapokat is, s a könyvtárba járó divatlapokat szintén itt helyeztük el. Sor került továbbá egy jól válogatott kézikönyvtár elhelyezésére, amelyet a napi munka során nagyon jól hasznosítunk: egyaránt szolgálja a helyben olvasók és a telefonon vagy személyesen érdeklődők igényeit.

Különösen jó ötletnek bizonyult a szótárak itteni elhelyezése, mert ezek a külföldi lapok olvasását a nyitvatartás egész ideje alatt segítik.

Nagyon jó, hogy ez a részleg reggeltől estig nyitva tart (8 órától 19.30-ig), mert nagy a reggeli forgalom, és amíg a könyvtár többi részlege zárva van, az olvasók kellemes körülmények között, hasznosan tölthetik el az időt. Az intézmény egyetlen színes televíziókészülékét szintén itt helyeztük el, s igen nagy a sikere. Nemcsak a környéken lakók és dolgozók jönnek be megnézni egy-egy érdekes műsort, hanem azok az olvasók is leszaladnak egy kis időre, akik komoly munkába merülve a csak helyben olvasható művek miatt tartózkodnak itt. A látogatók száma a következőképpen alakult: 1982: 17 407; 1983: 20 090; 1984: 23 155.

A drágább folyóiratokat szekrényekben helyeztük el, jól látható módon, de úgy, hogy a védelmüket is biztosítani tudjuk. Ezeket a szolgálatot teljesítő könyvtáros külön kérésre adja át az olvasónak. A használat mértékének és egyes folyóiratok keresettségének, illetve népszerűségének megállapításához feljegyeztük kölcsönzésüket: 1982-ben 3324; 1983-ban: 3978; 1984-ben: 4313 volt a kölcsönzők száma. Ezek az adatok tájékoztató jellegűek. A növekedés (a látogatók száma) sokkal nagyobb arányú, mint az a számadatokból első pillantásra látszik. 1984. június 25-től október 1-ig ugyanis az épület villamos hálózatának átépítése miatt a könyvtár zárva volt, az információs szolgálat is csak csökkentett nyitvatartási időben működött. Így nyilvánvaló, hogy a nyári hónapokban kisebb volt az igénybevétele. Ez akkor szembevetendő, ha negyedéves bontásban nézzük a látogatók számát: I. negyedév: 6255; II. negyedév: 6289; III. negyedév: 2811; IV. negyedév: 7800.

A számadatok azt jelzik, hogy a hatezer fölötti átlag tekinthető általánosnak. A nyári for-

galom nemcsak a villanszerelési munkálatok miatt kicsi, hanem a nyitvatartási idő rövidsége sem tette lehetővé, hogy az „esti” olvasók is felkeressék az intézményt.

A látogatók jól elkülöníthető módon három csoportra oszthatók. Az első csoportba azok sorolhatók, akik alkalmilag térnek be és könyvtártechnikai kérdésekre, kulturális és más rendezvények helyére, idejére vonatkozólag kérnek választ, valamilyen meghatározott, vagyis azonnali választ igénylő kérdésben kérik segítségünket. Ide sorolom azokat is, akik másolatni szeretnének, de nem könyvtári dokumentumokról. Hihetetlenül megnövekedett az igény az állampolgári és a magánügyek (adásvételi szerződés, meghívólevél, iskolai bizonyítványok stb.) dokumentumainak másolására. E mindennaposá vált igény kielégítésének komolyan keressük a módszerét. A második csoportba azok tartoznak, akik alig várják a könyvtár kapunyitását, hogy azonnal kézbe vehessék a klubövezetbe járó napilapokat. Ők azok, akik nem tekintik teljes értékűnek a napot, ha be nem „szaladhatnak” olvasni, noha ez például Perecsről 8–9 kilométernyi út megtételével jár. Az ilyenek tábora elég nagy.

A harmadik csoport tagjainak „ünnepi ruhás elfoglaltság”, hogy itt olvassák el az irodalmi

lapokat, a külföldi társasági lapokat, tehát nem a gyors tájékozódás igénye vezeti őket. Ebbe a csoportba sorolhatók azok a látogatók is, akik a divat alakulását szinte teljesen intézményünk folyóirat-állományából tájékozódva követik. Nemcsak a szabásminták gyakori másolását sorolnám ide, hanem azt is, hogy egyre gyakrabban keresnek horgolási és kötési mintákat. Azt, hogy divat a kézimunka, eddig is tudtuk, de hogy már ennyien tudják: a könyvtártól ezen a területen is segítséget kaphatnak, azt nem gondoltuk. Az információs szolgálat helyiségébe járó lapok száma viszont kevés a megnövekedett igények kielégítésére. A látogatók között sokan vannak olyanok, akikből talán soha nem lesz könyvolvasó. Kérdés, hogy a könyvtár tud-e, és akar-e velük foglalkozni? Ez újfajta feladat vállalását jelentené.

Igen nagy mértékben növekszik az információs szolgálat igénybevétele pályázatok, vetélkedők s a népszerű folyóiratok által hirdetett rejtvények megoldása kapcsán. Nem ritka, hogy az illetékes szaktájékoztatók figyelmét idejében fel tudjuk hívni az ismétlődő kérdésekre. A kérdések megválaszolásának módja időközben úgy változott, hogy minden olyan esetben, amikor egy kérdés nyilvánvalóan valamelyik szaktájékoztatóhoz tartozik, hozzá irányítjuk az olvasót. Ez hozzájárult a kapcsolatok erősítéséhez, helyükre kerültek az eddig bizonytalanul meghatározott vagy nem pontosan elhatárolt feladatkörök. Mindig nagyon vigyázunk azonban arra, hogy a fölösleges járkálástól megkíméljük az olvasót, így kérését akkor is teljesítjük, ha nem a mi feladatunk, ám valahonnan tévedésből már hozzánk irányították az érdeklődőt.

Fontos volna a külső és a belső információk megszerzésének javítása. A külső rendezvények közül általában ritkán érdeklődnek azok felől, amelyek a *Miskolci Műsor* révén pontosan követhetők, azokról ellenben, amelyek ebben nem szerepelnek, gyakrabban kérnek felvilágosítást. Ezért nagyon jó lenne bevezetni, hogy a könyvtár dolgozói közül bárki, aki tudomást szerez egy rendezvényről, azonnal értesítse az információs szolgálatot. Erre jó módszer lehetne a naptárba tett bejegyzés. Egyszerű dolog, s ha az információs szolgálat munkáját azzal is segítené a följegyzést tevő könyvtáros, hogy aláírja bejegyzését, lehetővé válnék a bővebb információkérés, tudnánk, hogy pontosabb felvilágosításért kihez fordulhatunk.

A helyszínen feltett és a telefonon érkezett



Rausch

kérdések száma csaknem azonos. A kérdéstípusok rendkívül változatosak. Vezetnek a könyvtárhasználattal kapcsolatosak, ezeket a városban levő kulturális események iránti érdeklődés követi, kiegészítve a sporteseményekre vonatkozó információkérésekkel. Vételkedők és tanulmányi versenyek alkalmával nagyon megnövekszik a forgalom. A vételkedők kérdéseit csak a legkritább esetben válaszoljuk meg, de mindig behívjuk az érdeklődőt és pontosan megmondjuk, hol nézhet utána a válaszoknak.

Tipikus kérdések a „*ki írta? ki építette? mikor? milyen stílusban?*” stb. Nem ritka az olyan kérdés sem, amely idegen szavak magyar megfelelőjét tudakolja.

Az utazási irodák prospektusai mindig megtalálhatók a klubvezetben, és a különféle rendezvényekről készült szórólapokat is ide tesszük ki. Árúsítunk könyvtári kiadványokat, pontosabban szólva a könyvtárunkban készült kiadványokat is. Ezt a szolgáltatásunkat kibővítjük a társintézmények (múzeum, levéltár) kiadványainak árúsításával.

1985-ben új szolgáltatások bevezetését határoztuk el. Ezek közül kettő részben vagy telje-

sen megvalósult: jogsegélyszolgálat a nyugdíjasoknak; fordítói napok szervezése. A már megvalósult jogsegélyszolgálat heti egy alkalommal csütörtökön 9-től 12 óráig áll a nyugdíjas érdeklődők és természetesen a könyvtárosok rendelkezésére. Valós szükségletet elégít ki, ezt bizonyítja, hogy igen hamar megnőtt azok száma, akik igénybe veszik. A fordítással más a helyzet. A könyvtár idegen nyelvet ismerő dolgozói kérésre mindig szívesen állnak az igénylők rendelkezésére, de a forma, amelyben e szolgálat működne, még nincs teljesen kidolgozva. A későbbiekben bevezetendő új szolgáltatásokkal ugyanez a helyzet. Egy bizonyos: a közhasznú információk körét lényegesen bővíteni kívánjuk, s ezzel egyidőben tudatosítani is fogjuk az olvasók és a számításhoz vehető felhasználók körében.

Azt hiszem, a leírtakból világosan látszik, hogy a szolgálat működésében csak a változás állandó. Ez a továbbiakban is így marad, mert feladatát csak akkor tudja teljesíteni, ha rugalmasan alkalmazkodik a változó igényekhez.

**Petheő Lászlóné**

a Miskolci Megyei Könyvtár munkatársa

## Könyvtár-népszerűsítés képi eszközökkel

Mi tagadás, a közművelődési könyvtárak még nem jelentkeztek a közvélemény figyelmét magukra irányító, lényegüket kifejező, tevékenységükre jellemző egységes és modern képi megjelenítési formákkal. A központi megvalósítás még várat magára, néhány könyvtár azonban maga vagy hálózata részére már kidolgozott olyan képi megjelenítési formákat (többnyire az intézményre utaló jelképeket, emblémákat), amelyek a könyvtár létére figyelmeztetnek, egyben népszerűsítését is szolgálják. Ám, különösen az önálló hálózatok esetében, számos további lehetőség adódhat a továbbfejlesztésre, alkalmazásra.

Elsőként meg kell tervezni-terveztetni a könyvtár sajátos emblémáját, amely jól tervezett grafikai jelképrendszer. Összetevői: egy könnyen rajzolható jel, ami egyszerű geometriai formára vezethető vissza; a hozzá kapcsolódó, szép vonalvezetésű, vele harmonizáló

írásforma; továbbá egy lehetőleg meghittséget árasztó meleg szín. Ezek kombinálásával a könyvtár közérthető, egyszerű, esztétikus jelképet, emblémát alkothat magának, illetve magáról. Ügyelnie kell azonban arra, hogy újszerű és érdekes, figyelemfelkeltő legyen. Az emblémát gyakorlott grafikus tervezze meg, akinek figyelmét fel kell hívni a városra vagy tájegységre utaló, már meglévő képi megjelenítési formákra (címer, műemlékek, épületek stb.), hogy ezeket felhasználhassa.

Következő lépésként a már megtervezett és elkészült könyvtári emblémát az intézménynek alkalmaznia kell, nem feledkezvén meg arról, hogy a könyvtári jelkép egyben a könyvtár képe is. Feladata, hogy szemléltője az intézményre emlékeztesse. Ez csak akkor érhető el, ha a jelkép, embléma rákerül minden könyvtári vagy a könyvtárral kapcsolatos kiad-